

Psací potřeby

Základní typy per : plnicí, kuličková, keramická, technická

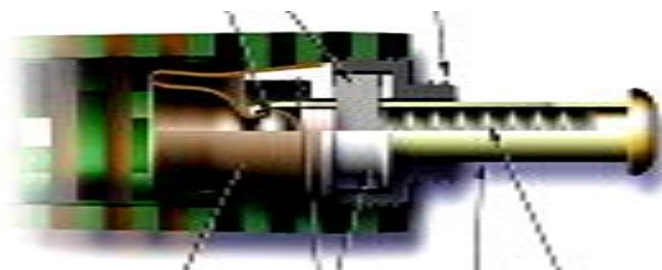
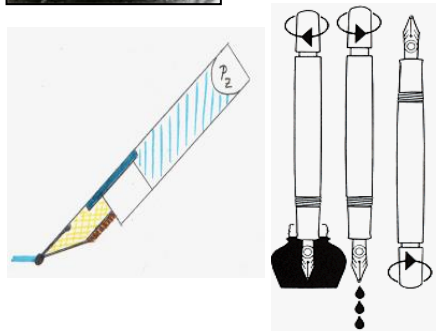
Plnicí pera

Vynálezci :

L. E. Waterman - plnicí mechanismus s kapilární trubičkou, pryžový váček

G. Parker - plnicí mechanismus s druhou kapilární trubičkou, která vyrovnává tlak v zásobníku inkoustu, první pero s pístovým mechanismem plnění

W.A. Shaeffer - vakuumatické pero plnitelé páčkou (tlačkou)

Největší a nejznámější výrobci: Waterman, Parker, Mont Blanc, Caran d'Ache, Omas, Tombo, Montegrappa, Pelikán, Netuno, Visconti, Aurora, Delta, Stipula, Lamy, Rotring, ...

Výhoda plnicího pera = velmi malý přítlak nutný pro psaní ($5g/cm^2$), ruka se neunaví !!!

Současný výrobní sortiment : novinky, repliky per z počátku 20. století

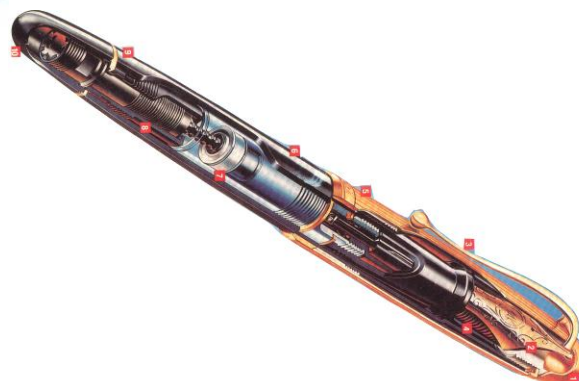
Výroba per : velkosériová výroba, **limitované série - na hrotu per je vyraženo pořadové číslo pera v dané sérii !**

Plnicí pero Stipula Franciscus I Medices
88 kusů, cena cca 478 000 Kč

Části plnicího pera :

- horní násada a klip s hlavicí, plášť, plnicí mechanismus
- **krčtek** - umožňuje držení pera, jeho průměr je důležitý při volbě pera
- **vodič** - vede inkoust ke hrotu a vzduch do zásobníku inkoustu, vyrovnávání tlaku v zásobníku umožňuje rovnoměrný přísun inkoustu ke hrotu.
- **hrot** - materiál, tvar, šíře a provedení jsou významné při výběru pera

Používané plnicí mechanismy :

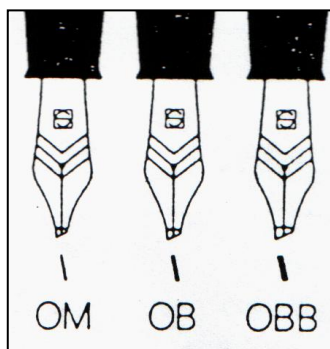
- **váčkové** (pryžové váčky) - dnes již používané jen velmi omezeně
- **pístové** - základní provedení – plunžrový píst, vyšší třídu tvoří písky se šroubovacím mechanismem
- **vakuumatická pera** - kombinace váčku a zásobní nádržky, která se plní podtlakem vytvářeným pomocí pružinové tlačky
- **bombičková = zásobníková pera** (lze dokoupit i konvertor pro plnění inkoustem z lahvičky)

HROT PERA

- **provedení hrotu** - krytý, polokrytý, nekrytý
- **šíře hrotu**
  - označuje se písmenem vyraženým na hrotu - **EF - F - M - B - BB**
  - nejtnější hrot   nejběžnější šíře   nejširší hrot
  - nejprodávanější je **M = médium = 1 mm**

- **kaligrafické hroty**
  - pro stylizované typy písma, hrot je šikmo seříznut !
  - šířky hrotů se označují písmeny - **OM - OB - OBB**

písmeno **O = oblique = kaligrafický hrot !**

- **zakončení hrotu - kulička**, je u **levných per neošetřená** (psaním se postupně obrušuje) a u **dražších per z osmia nebo iridia** (nulový oděr)

- **materiál hrotu** - ocel, Au (14 až 18 kt), Pt, zlacená ocel (Au č. 4)
- **vodič (absorbér)** – jeho materiál a počet zářezů ovlivňuje kvalitu psaní, tzn. zasychání inkoustu ve hrotu, protékání inkoustu ...

Materiály používané na plášť pera :

- pryž, akryláty, celuloid, kovy
- dražší pera jsou vícenásobně lakovaná tvrzeným lakem (lesk s velkou životností) nebo zdobená marketérii, cizelováním, rytím a dalšími klenotnickými technikami

VÝBĚR PERA - Pera lze rozdělit na levná (do 200 Kč), standardní jakosti (od 500 Kč), luxusní (nad 5000 Kč).

- design pera a materiál pláště
- **ergonomie krčku** (jak vyhovuje šíři prstů a velikosti ruky)
- **tvrdost hrotu** (dle šíře a materiálu)
- jakostní parametry vodiče

FABER-CASTELL
since 1761

Stipula

CARAN d'ACHE
OF SWITZERLAND

PARKER

rotring

NETTUNO

AURORA
— made in Italy —

DELTA
ITALY

Pelikan

INKOUSTY

- **vodné roztoky organických barviv, zahušťovadel a baktericidních látek**
- vyrábí se **modré, černé, barevné**
- znakem jakosti je **odolnost vůči zasychání ve vodiči, vůči sedimentaci složek a vůči fyzikálně chemickým vlivům**
- **speciální inkousty** - **dokumentový** = na světle stálý, nebledne
  - **notový** = hustší
  - **modrozelený** = dodatečně zčerná vlivem oxidace obsaženého Fe, odolný vůči vlivům

KULIČKOVÁ PERA

Vynálezce - L. Bíró 1936

Konstrukce je obdobná jako u mechanických tužek !

Kuličkové pero má výměnnou psací vložku !

Princip :

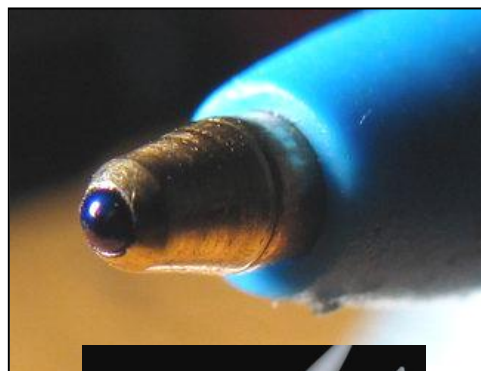
Základ tvoří **psací vložka s hustou psací pastou na olejové bázi**, která se dostává na kovovou kuličku v trubičkovém hrotu psací vložky. Otáčením kuličky a tlakem se pasta přenáší na papír.

Nevýhoda - pro psaní je nutný přítlak alespoň 100 g / cm^2 . Vyšší zátěž pro ruku = ruka se rychleji unaví !

Psací vložky (náplně se liší) : délkou , průměrem a tvarem vložky , **průměrem kuličky v hrotu (0,7 mm - 1 mm)**,
materiálem

Rozdělení kuličkových per :

- ♦ **pevná** = bez vysunovacího mechanismu pro psací vložku
- ♦ **s vysunovacím mechanismem** - pružinovým (tlačítko), šroubovacím (závit)
- ♦ **podle počtu obsažených psacích vložek** - jednobarevná, vícebarevná

KERAMICKÁ PERA

Jedná se o kombinaci kuličkového pera a popisovače s řídkým psacím roztokem.

Keramické pero má výměnnou psací vložku !

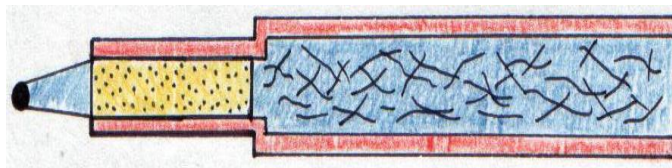
Princip:

Psací roztok je přiváděn do trubičkového hrotu s kovovou kuličkou porézním materiálem - **keramickou tyčinkou**, která pozvolna uvolňuje psací roztok, takže nedochází k jeho nadměrnému vytékání na papír. Psací roztok se na papír přenáší tlakem a otáčením kovové kuličky. Používá se **řídký psací roztok**, který je napuštěn do vláknité vložky utěsněné ucpávkou (převzato z popisovačů) !

Proč pera ? Protože používají řídký psací roztok a jsou bez vysunovacího mechanismu !

Název keramická - podle způsobu přivádění psacího roztoku !

Výhoda keramického pera - **malý přítlak do 10 g / cm^2 ! Ruka se tak rychle neunaví !**
- **řídký psací roztok umožňuje použít menší průměr kuličky v hrotu**

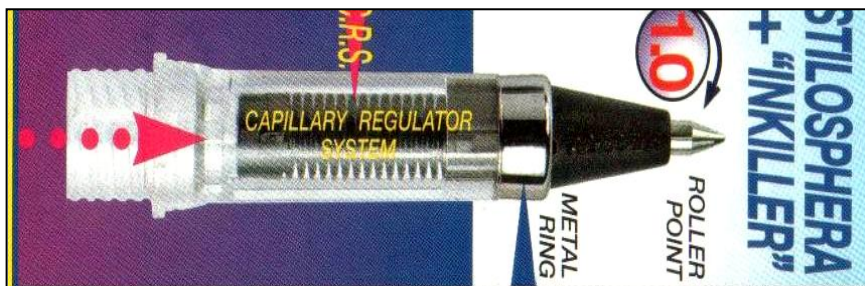

ZÁSOBNÍKOVÉ KERAMICKÉ PERO

Přechod **mezi perem plnicím s klasickým hrotem a keramickým perem** tvoří výrobek, který kombinuje výhody obou :

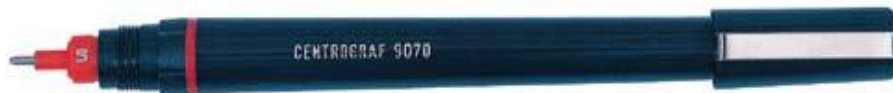
- ♦ **bombičkové pero** - s výměnnými zásobníky s klasickým tmavým zmizíkovatelným inkoustem
- ♦ **trubičkový hrot s kovovou kuličkou**, do kterého je psací roztok přiváděn porézním vodičem se zářezy !

TECHNICKÁ PERA

Trubičková pera určená pro rýsování na pauzovacím papíře.

Hroty per - vyrobeny ze **speciální nerezové oceli**. Průměr ocelové trubičky je základní charakteristikou pera
- základní tloušťky čar - **0,18 - 0,25 - 0,35 - 0,5 - 0,7 - 1,0 - 1,4**

Označení technických per - barevnými kódy dle tloušťky čáry !

červená, bílá, žlutá, hnědá, modrá, oranžová, zelená

Příslušenství per :

- ♦ **čistící kapalina** - zabraňuje zasychání tuše v trubičce pera
- ♦ **tuš** - hodnocena dle jemnosti pigmentů a odolnosti vůči sedimentaci a zasychání v trubičce pera
  - **černá** = suspenze sazí ve **vodném roztoku šelaku**
  - **barevné** = roztoky barviv ve **vodném roztoku šelaku**
  - **bílá** = suspenze bílých pigmentů ve **vodném roztoku šelaku**

Popisovače

1. Popisovač = jednoúčelová psací potřeba (neumožňuje výměnu náplně)

Tělo popisovače tvoří plastová trubička (PS, PP), která obsahuje **tampónovou náplň z technické bavlny** napuštěnou různými typy psacích roztoků. Trubička je **uzavřena ucpávkou**, aby nedošlo k vyschnutí tampónu.

Popisovače se vyznačují malým přtlakem (do 5 g / cm²) - ruka se neunaví !

Popisovače se liší :

Provedením, tvarem a průměrem hrotu, materiálem použitým na hrot :

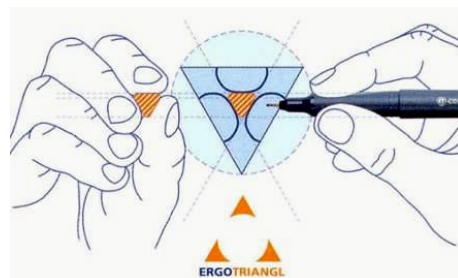
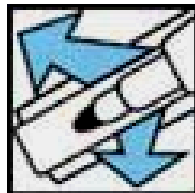
- ♦ pórzní plastová trubička (**LINERY**) = **jemný plastický hrot**
- ♦ syntetická mikrovláknna (**ZNAČKOVAČE**) = **vláknitý hrot**
- ♦ kulička z **karbidu W** nebo **rubínu** (**ROLLERY**)

Typem a barvou psacího roztoku.

2. Popisovače určené pro děti musí splňovat tato kritéria :

- ♦ **bezpečnostní kritéria** - musí být opatřeny **ventilačními chránitky (s otvory)**, která zabraňují udušení v případě, že dojde ke spolknutí ! Ucpávka musí být zatavená !
- ♦ **zdravotní nezávadnost** - použitý inkoust je testován z hlediska zdravotní nezávadnosti !
Užívají se pouze inkousty na **vodní bázi** ! Použitý plast je ověřován na **výluh v kyselém prostředí** (ústa) !
- ♦ **posuzuje se odstranitelnost inkoustu z textilií (vypratelnost)**

3. Posuzování jakosti popisovačů :

- ♦ **podle délky napsané čáry (stopy)** ... nejlepší popisovače více než **3500 m**
- posuzuje se **celková délka i délka pouze kvalitní stopy** !
- ♦ **podle odolnosti proti zasychání inkoustu v hrotu** .. vyjádřené v hod (dnech) u otevřeného popisovače (až **60 dní**)
- ♦ **podle odolnosti hrotu vůči rozvláknění (značkovače) popřípadě vůči zatlačení (linery)**
- ♦ **podle odolnosti vůči spouštění inkoustu a rozpíjení inkoustu na papíře**
- ♦ **podle ergonomie pláště (ergonomický typ – TRIANGL (trojúhelníkový průřez)**

4. Sortiment jednoúčelových popisovačů

- ♦ Jemné popisovače = LINERY
- ♦ kuličkové popisovače = ROLLERY
- ♦ značkovače = FIXY
- ♦ ZVÝRAŽŇOVAČE s klínovými a válcovými hroty

5. Přehled popisovačů :

LINERY - osazeny jemnými plastickými hroty !

- na plášti musí být údaj o průměru hrotu = šířce linky (**0,3 - 0,4 - 0,5 mm**)
- užívané inkousty - **klasický zmizikovací barevné inkousty na vodní bázi** (nejsou odolné vůči vodě – rozmývají se)

dokumentní inkousty - černý, voděodolný, světlotálý, vhodný pro xerox (označení GRAP = GRAPHIC , TECHNO)

ROLLERY - osazeny kovovými nebo plastovými hroty (kuželovými, trubičkovými) s kuličkou

- na plášti musí být údaj o průměru kuličky = šířce linky (**0,25 – 0,3 – 0,35 – 0,5 mm**)

- kulička s vysokou odolností vůči oděru je vyrobena z **karbidu W** nebo z **rubínu** !

- **Gelový roler** – poskytuje velmi tenkou stopu !!! (bez vatového tampónu – inkoust napuštěn do gelové báze)
- Gelový gumovatelný roler** - mírná nerovnoměrnost stopy je způsobena velkými částicemi pigmentu, které zůstávají na povrchu papíru a jsou odstranitelné gumou !

ZNAČKOVAČE - osazeny vláknitými válcovými nebo kuželovými hroty ! Riziko rozvláknění během používání !

Rozdělení značkovačů :

- **značkovače pro psaní na papír - inkoust na vodní bázi** (fixy pro děti, flipchart značkovače, vypratelné fixy, vonící fixy)
přebarvitelné = použitím bílého značkovače mění linka vlivem chemické reakce barvu
akvarelové = rozmyvatelné štětcem, mají delší hrot tzv. štětcový
kaligrafické – s klínovými hroty širší – OF, OM, OB, OXB

- **značkovače univerzální pro psaní na papír, sklo, plasty, na CD ....**
inkoust na alkoholové bázi - označení PERMANENT (odolné vůči vodě, vysoké T, světlostálé)

- **značkovače na tabule - za sucha stíratelné označení BOARD** (na hladké povrchy)

Vyznačují se vysokou kapilární elevací !

- **detetekční značkovače**

- **na kontrolu bankovek**

Inkoust reaguje na přítomnost plnidel a buničinu ! Linka se barví **hnědě až černě** ! Na pravé bankovce zůstává **žlutavá** !

- **k označení předmětů**

Nápis značkovačem je viditelný pouze pod UV lampou !

- ♦ **speciální popisovače pro OHP** tzn. zpětnou projekci z transparentních fólií . Musí být odolné vůči setření !

Plní se **permanentními inkousty**

(smyvatelné lihem) nebo

inkousty na vodní bázi (smyvatelné vodou).

ZVÝRAZŇOVAČE - osazeny klínovými vláknitými hroty !

- plněny **fluorescenčním inkoustem** ! (při dopadu světla zářivé barvy)

- použitelnost na **faxový a samokopírovací papír** se označuje slovy **FAX, COPY FAX**

